

Čítanka prvouky

Vanovice – Drválovice

MAS
B+

MAS
PV

MAS
SpRP

Autoři textu: Mgr. Lucie Klevetová, PaedDr. Zdeněk Peša
Autoři fotografií: Mgr. Lucie Klevetová, archiv obce Vanovice
Autor ilustrací: Lubomír Vaněk
Autor dětské kresby: Eva Vlková

Poděkování patří paní Ing. Marii Tajovské z Vanovic za pomoc při tvorbě této čítanky.

Publikace byly vydány díky realizaci projektu spolupráce Programu rozvoje venkova s názvem:
Venkov-můj domov aneb „Víš, kde žiješ?“, který společně připravily Místní akční skupina
Boskovicko PLUS, o.s., Místní akční skupina Partnerství venkova a Místní akční skupina
Sdružení pro Rozvoj Poličska o.s.

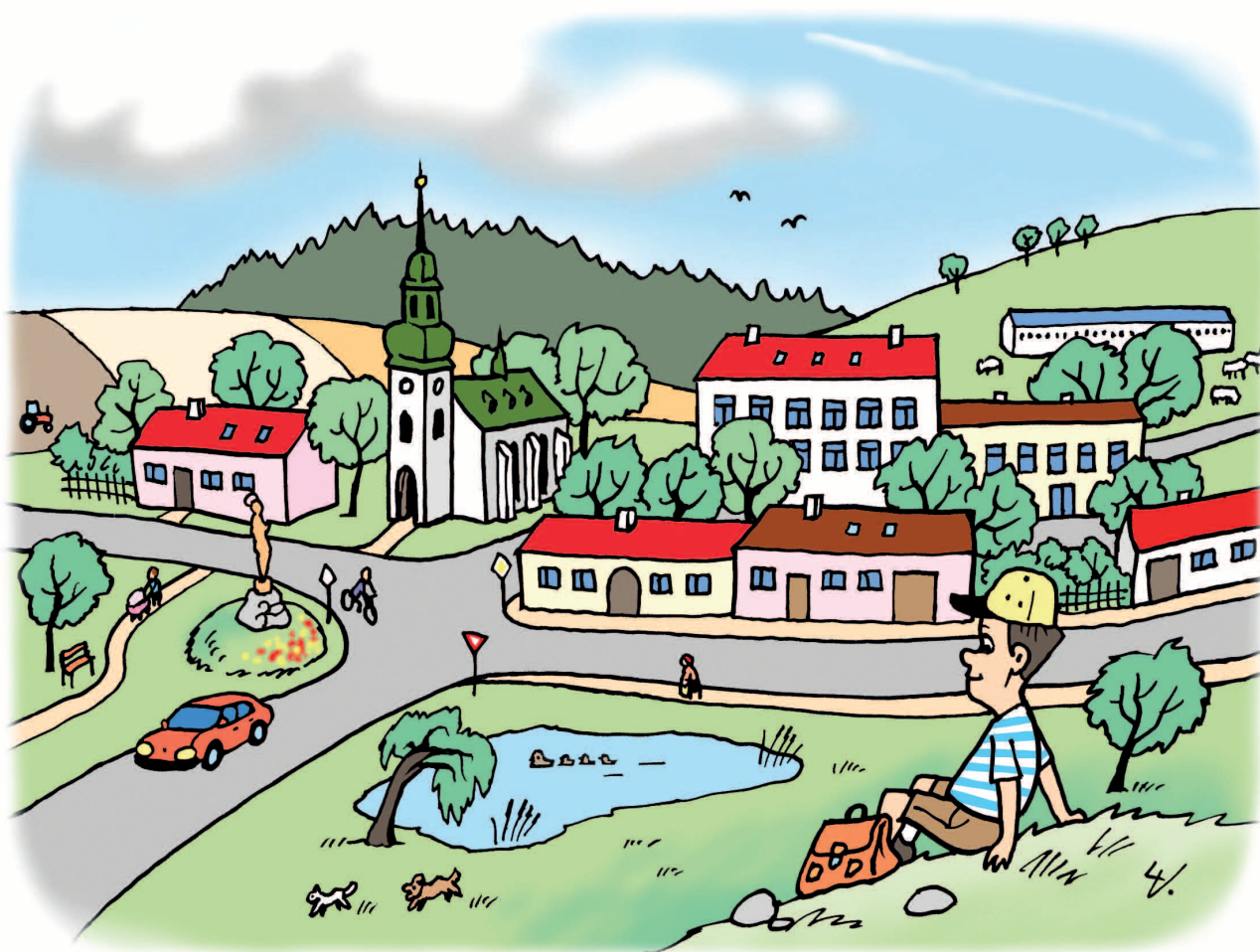
Grafická příprava: A.G.A. studio, s.r.o.

Vydáno v roce 2012

Domov a svět

Každý školák přichází do školy z místa, kde žije. Je to místo, kterému říkáme bydliště, nebo častěji domov. Pojmenováváme tak byt, ve kterém žijeme se svými rodiči, ale můžeme tak pojmenovat i širší okolí své obce i s okolní krajinou.

Listováním v této čítance se budeme snažit, abychom svůj domov poznali co nejlépe. Budeme se krajinu domova nejen učit poznávat, ale i chránit. Poznáme rostliny, zvěř, práci a také život dospělých. Zjistíme, že krajina našeho domova sousedí s jinými krajinami. Ty pak sousedí s dalšími a všechny jsou součástí naší vlasti – České republiky.

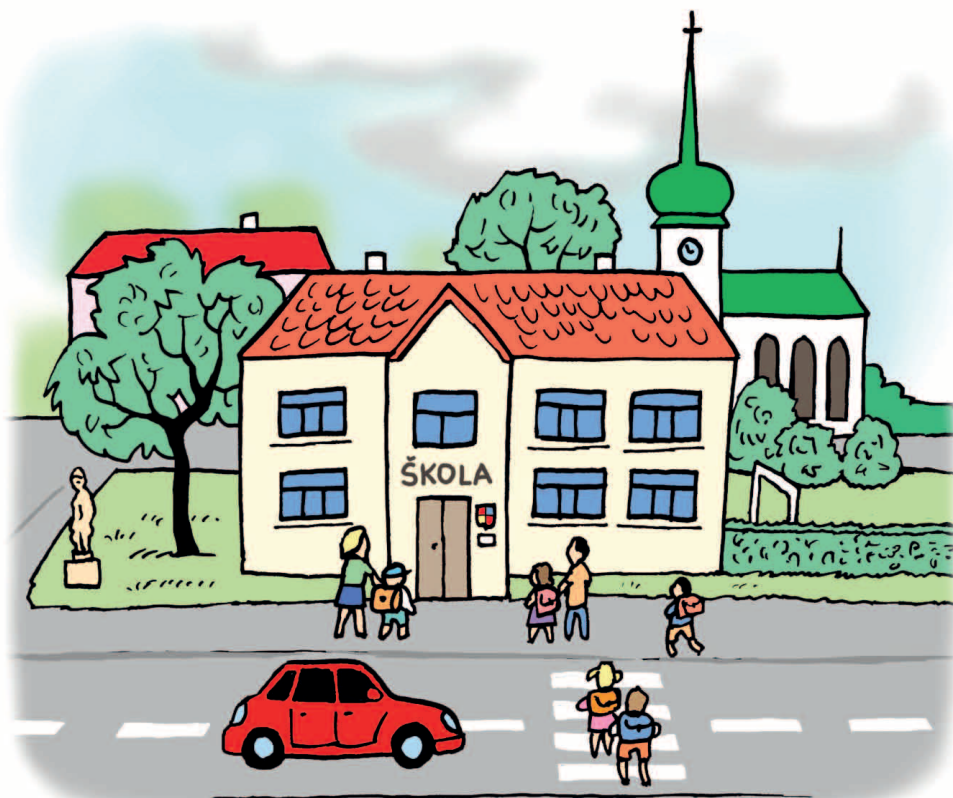
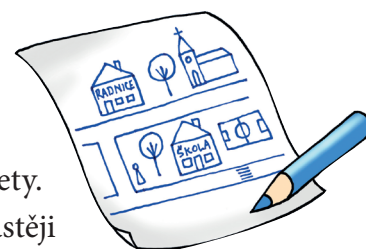

Okolí školy

Měsíc září zahajuje nový školní rok. Na každém místě v celé naší zemi se začínají po prázdninách učit žáci ve svých školách.

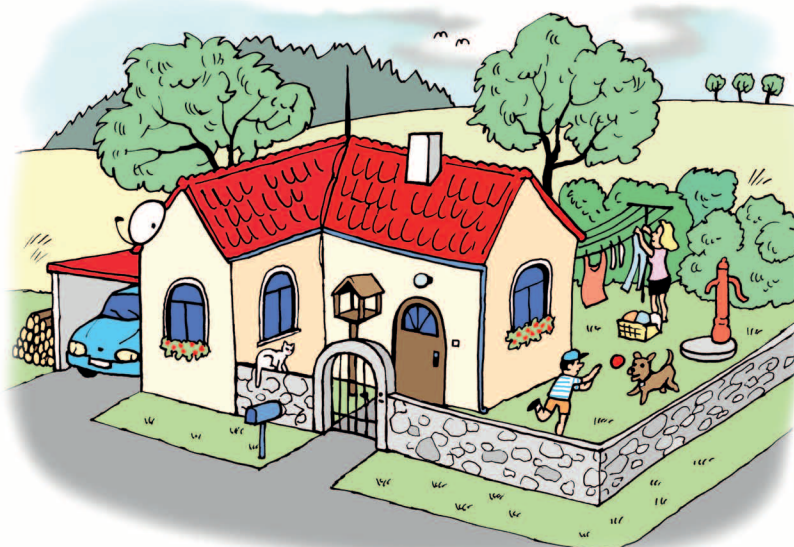
Přivítají je jejich učebny s lavicemi a židličkami, šatny, chodby i kabinety. Aby se ve škole mohli učit, musí do ní přijít nebo se nechat dovézt, nejčastěji autobusem.

V okolí školy se pohybuje hodně dětí, a proto musí být děti i řidiči vozidel v silničním provozu velmi opatrní.

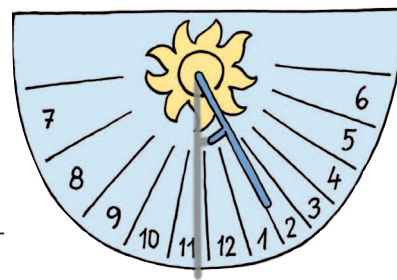
Okolí domova

Když se řekne slovo domov, představí si každý z vás svou maminku, tatínka, své blízké. Potom si vzpomenete na dům, ve kterém bydlíte, na stromy a květiny na zahrádce. Na místo, kde si rádi hrajete. Jistě si vzpomenete také na své první výpravy do okolí domova.

Polední stín

Slunce na bezmračné obloze ozařuje svými paprsky vše, co je na zemi. Pak mají i lidé, domy a stromy svůj stín. Ten je ráno a večer dlouhý, v poledne nejkratší. Ještě jednu zvláštnost má polední stín. Slunce v poledne svítí od jihu a krátký stín předmětů směřuje k severu.

Řekli jsme si, že jak se pohybuje Slunce na obloze, mění se i poloha stínu. Toho využívali naši předkové, když umísťovali na stěny zámků a kostelních věží sluneční hodiny. Pokud bychom si je chtěli pořídit i my, postupovali bychom takto:

Na rovnou plochu před domem nebo školou vbodneme do země asi 1 metr dlouhou tyč. Každou celou hodinu vyznačíme stín, který tyč vrhá na zem. Zatlučeme zde kolík nebo vyryjeme do země rýhu. Místo označíme číslem, které odpovídá času na hodinkách. Druhý den již hodinky nepotřebujeme, protože stín tyče ukáže na vrypech či kolících postupující čas a denní hodinu.

V naší zemi používáme tzv. letní čas. Proto nejkratší stín, směřující k severu, bude podle letního času seřazených hodinek nikoli ve 12 hodin, ale ve 13 hodin (jedna hodina odpoledne).

Světové strany

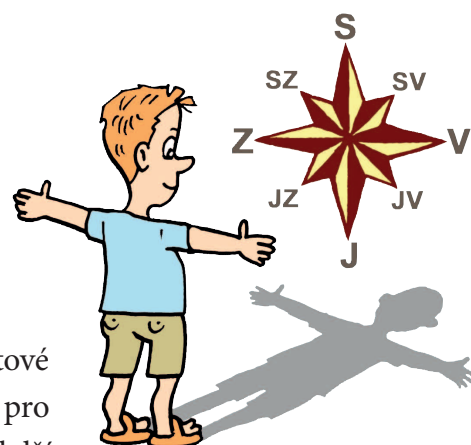
Řekli jsme si, že v pravé poledne ukazuje stín předmětu na sever. Postavme se tedy v poledne tak, aby nám slunce svítilo do zad. Náš stín ukazuje na sever, upažená pravá ruka na východ, levá na západ a zády stojíme k jihu.

Sever (S), jih (J), východ (V) a západ (Z) jsou hlavní světové strany. Protože vyznačení čtyř hlavních světových stran pro přesnější určení směrů v krajině nestačí, používáme ještě další čtyři směry. Ty nazýváme vedlejší světové strany.

Mezi severem a východem – severovýchod (SV), mezi jihem a východem – jihovýchod (JV), mezi jihem a západem – jihozápad (JZ) a mezi severem a západem – severozápad (SZ).

Vyznačení hlavních a vedlejších světových stran se nazývá směrová růžice.

Protože určení světových stran, například podle poledního stínu, není příliš přesné, používají lidé k určení světových stran kompas. Jeho otočná magnetická střílka směřuje vždy na sever!

Kam směřuje nejkratší stín?

Kam směřuje stín předmětů při západu slunce?

Která světová strana je proti východu? Která proti jihozápadu?

Kam směřuje magnetická střílka kompasu?

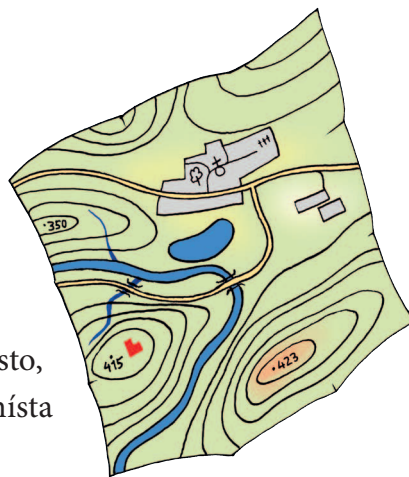

Na vyhlídce

Vyhledáme-li vyvýšené otevřené místo v krajině, kde nám nebrání ve výhledu stromy, pak můžeme otevřít mapu a najít v ní celou řadu věcí, které tvoří krajinu, jež pozorujeme – například kopce a potoky, lesy i budovy.

K orientaci mapy nám pomůže kompas s určením severu. Místo, kde stojíme, je pak v nějaké výšce, kterou lidé určují podle výšky místa nad mořem. Té říkáme nadmořská výška.

V mapě najdeme u vrcholku kopců čísla, která udávají nadmořskou výšku v metrech. Tvary kopců a údolí v mapě označují vrstevnice. Jedná se o čáry v mapě označující stejnou nadmořskou výšku ve vrstvách. Jsou-li vrstevnice blízko sebe, znamená to, že je svah strmý, větší vzdálenosti vrstevnic pak naopak znamenají pozvolné stoupání či klesání krajiny.

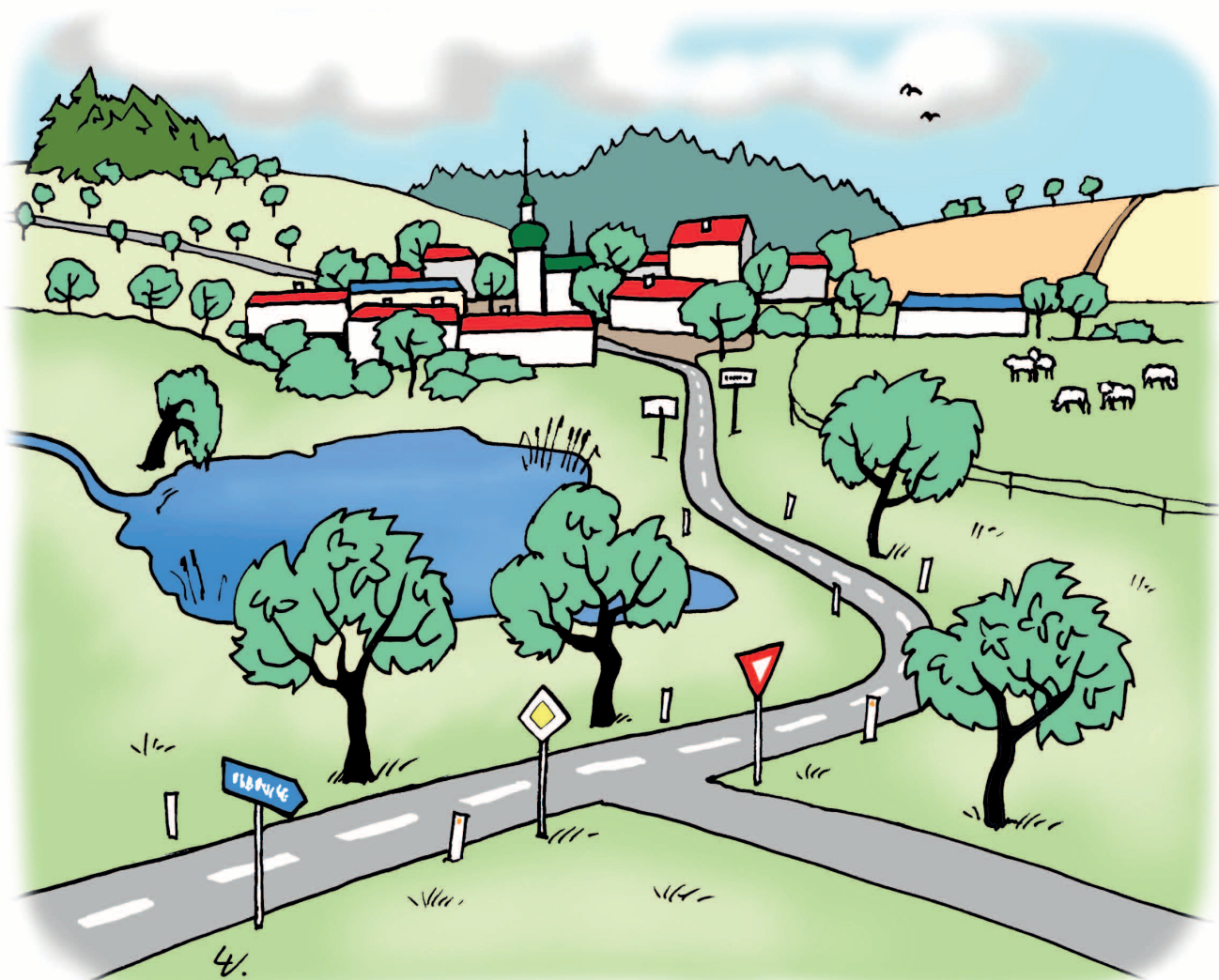

Poloha obce v krajině

Obce vznikaly postupně výstavbou obydlí v původní, člověkem nepoznamenané krajině plné lesů a stepí protkané vodními toky.

Vznikaly tam, kde byly pro život člověka dobré podmínky a kde krajina poskytovala možnost obživy. Tou bylo dříve především zemědělství. Pole a políčka získali lidé pokácením lesů, potřebu vody pak naplnila blízkost potoků a řek.

Spojení mezi obcemi tvořila síť cest a později silnic vedoucích od jedné obce ke druhé. Podél těchto cest se pak v obcích stavěly další a další domy.

Dopravní značky, dopravní kázeň

Dopravní ruch musí být řízen, aby nenastal nepřehledný zmatek. Neštěstí na silnicích přibývá, a proto ve všech obcích, i v těch s menším provozem, musí se všichni lidé řídit dopravními značkami.

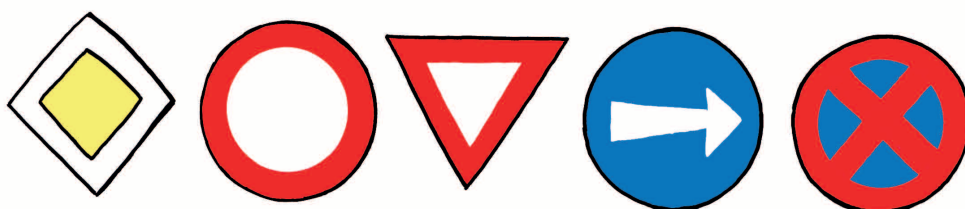
Protože i ti nejmenší žáci školy se podílejí na dopravním ruchu obce jako chodci, budeme si prozatím pamatovat, že jsou značky, které dávají výstrahu – výstražné, zakazující – zákazy, prikazující nebo ty, co něco vysvětlují nebo radí – informační.

Nakresli dopravní značky, které jsou na silnici a ulicích v okolí tvé školy. Vysvětli, co znamenají.

Viděl jsi křižovatku řízenou světelnými signály? Kde?

Spojení obce se sousedními obcemi

Někteří spolužáci dojíždějí denně do školy, někteří rodiče do zaměstnání. Někdy se vypravíme za svými příbuznými či známými, kteří žijí daleko od nás. Často jim potřebujeme dát nějakou zprávu.

Pro všechny tyto případy je nutné spojení obce se sousedními obcemi i do dalších míst. V minulosti nebylo tolik možností spojení s okolím jako dnes – chodilo se pěšky, jezdilo na koni nebo na voze, až v předminulém století byla do mnoha obcí zavedena železnice.

Rychlým a užitečným služebníkem je telefon, s jehož pomocí můžeme hovořit nejen s kamarádem v sousedním domě, ale i s lidmi za oceánem. Rychle můžeme komunikovat pomocí sms zpráv z mobilního telefonu, nebo e-mailem prostřednictvím počítače. Důležité, osobní dopisy a balíky posíláme poštou. Každá pošta má své směrovací číslo, které se uvádí do adresy.

Dopravní nehoda

Protože jsou děti účastníky silničního provozu, mohou se zde stát svědky nebo dokonce účastníky dopravní nehody. Často ji zavíní svojí neopatrností řidiči, ale i chodci. Mezi chodci jsou to často právě děti.

Důležitá telefonní čísla:

Policie.....	158
Záchranná služba.....	155
Hasiči	150
Tísňové volání	112
(jednotné evropské číslo)	

Dopravním nehodám lze ale předcházet. Především dodržováním pravidel silničního provozu, ale také opatrností při přecházení vozovky, nebo dokonalým vybavením jízdního kola.

Jestliže však už k dopravní nehodě dojde, mohou pomoci i děti. Nejspolehlivěji pomohou, když přivolají co nejrychleji někoho dospělého. Ten zařídí vše nezbytné, přivolá policii a záchrannou službu. Někdy, když auto hoří, nebo je nutné zraněné z vozu vyprostit, jsou přivoláni hasiči. Může se stát, že žádná dospělá osoba není k dosažení. Potom se musíte zachovat jako dospělí a pomoc přivolat sami.

Přestože jsou tato telefonní čísla v každém telefonním seznamu, zapiš si je raději hodně hluboko do své paměti!

Viděl jsi někdy dopravní nehodu?

Co se stalo?

Předved' telefonický hovor při ohlášení dopravní nehody. Kam budeš volat?

Jak se máš chovat jako chodec?

Jak přecházíš ulici?

Víš, jak se chovat na zastávce autobusu?

Na co musíš dbát jako cyklista?

Radnice, obecní úřad

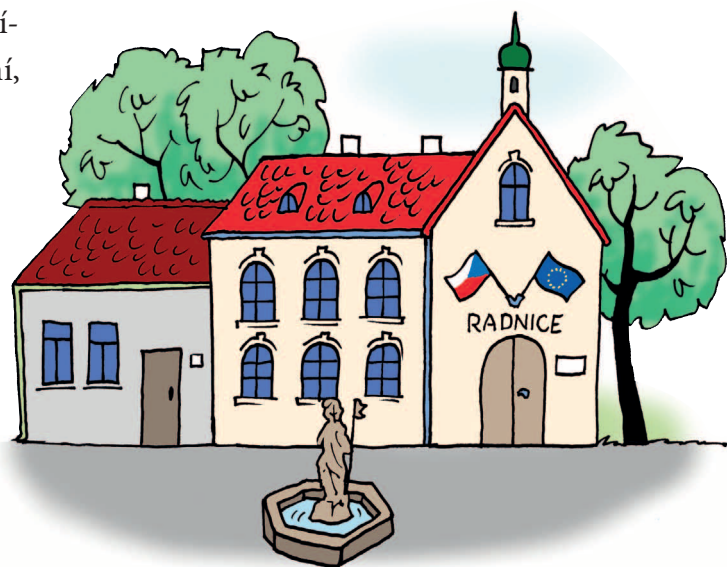
Všechny obce a život v nich řídí samospráva obce, kterou tvoří lidé, které si zvolili občané ve volbách. Říkáme jim zastupitelé. Ti pak ze svého středu zvolí starostu a ve větších obcích také radu obce. Starosta pak stojí v čele obecního či městského úřadu.

Úkolem zvolených zastupitelů je, aby po jejich čtyřleté volební období dělali vše potřebné, co občanům pomáhá ke spokojenému životu. Jejich úsilí zhodnotí pak občané v dalších volbách.

Není toho málo, co mají na práci, například starost

o místní komunikace, zdravotnická zařízení, školy, kulturní a sportovní zařízení, starost o veřejnou dopravu, vodovod a kanalizaci, o dobré životní prostředí, likvidaci odpadů a další oblasti života obce.

Občané by měli městskému úřadu při plnění všech těchto úkolů podle svých možností pomáhat.

Služby v obci

Mnoho věcí si lidé ve svých domácnostech udělají sami. Někdy však jejich šikovnost nestačí, jindy si chtějí ušetřit námahu a čas. Použijí tedy služeb poskytovaných pracovníky příslušné profese. Ne každý si poradí s kapajícím kohoutkem, málokdo vymaluje byt a opravu televizoru můžeme svěřit jen odborníkům.

Obchody, čistírna oděvů, autoopravna, kadeřník, krejčovství, klempíř, elektrikář, švadlena; to je jen námatkou několik služeb, které lidé v obci vyhledávají.

Mezi služby pro občany řadíme i služby pošty a banky, například spořitelny. Platí, že čím více je dobrých služeb v obci, tím lépe a spokojeněji tam lidé žijí.

Které služby využívá vaše rodina nejčastěji?

Které služby jsou u vás v obci?

Za kterými službami musí občané jezdit jinam?

Které služby poskytují ostatním občanům tví rodiče, příbuzní a známí?

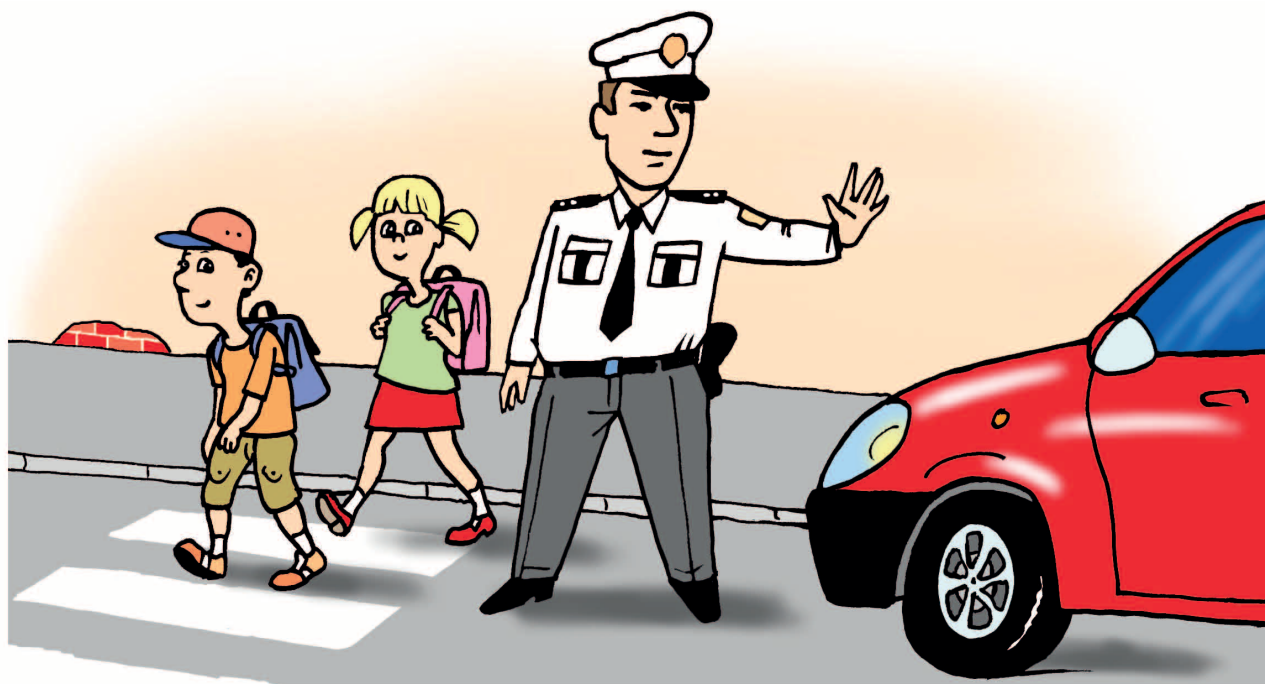

Zdraví a bezpečnost občanů

Zdraví je největší a nejcennější bohatství každého člověka a zdraví občanů je důležité pro každý stát. Zdravé děti chodí pravidelně do školy, zdraví občané pracují v továrnách a podnicích.

Nemoc dětí i dospělých výrazně zasahuje do jejich života. Péče o zdravotní zařízení je proto jeden z hlavních úkolů státu.

O bezpečnost občanů se stará Policie České republiky, v některých obcích jim pomáhá obecní či městská policie.

Kultura a sport v obci

Většina lidí v našem okolí jsou lidé kulturní. Dovedou ocenit vzdělání, rádi čtou, vkusně se oblékají. Téměř každá domácnost má knihovnu, rozhlasový přijímač, televizor, sbírku CD s hudbou, kterou členové domácnosti poslouchají. V bytech najdeme obrazy, sklo, porcelán a jiné věci, které si lidé pořízují pro radost.

Mezi důležité chvíle života občanů patří čas věnovaný sportu. O jeho dobrém vlivu na naše zdraví nikdo nepochybuje.

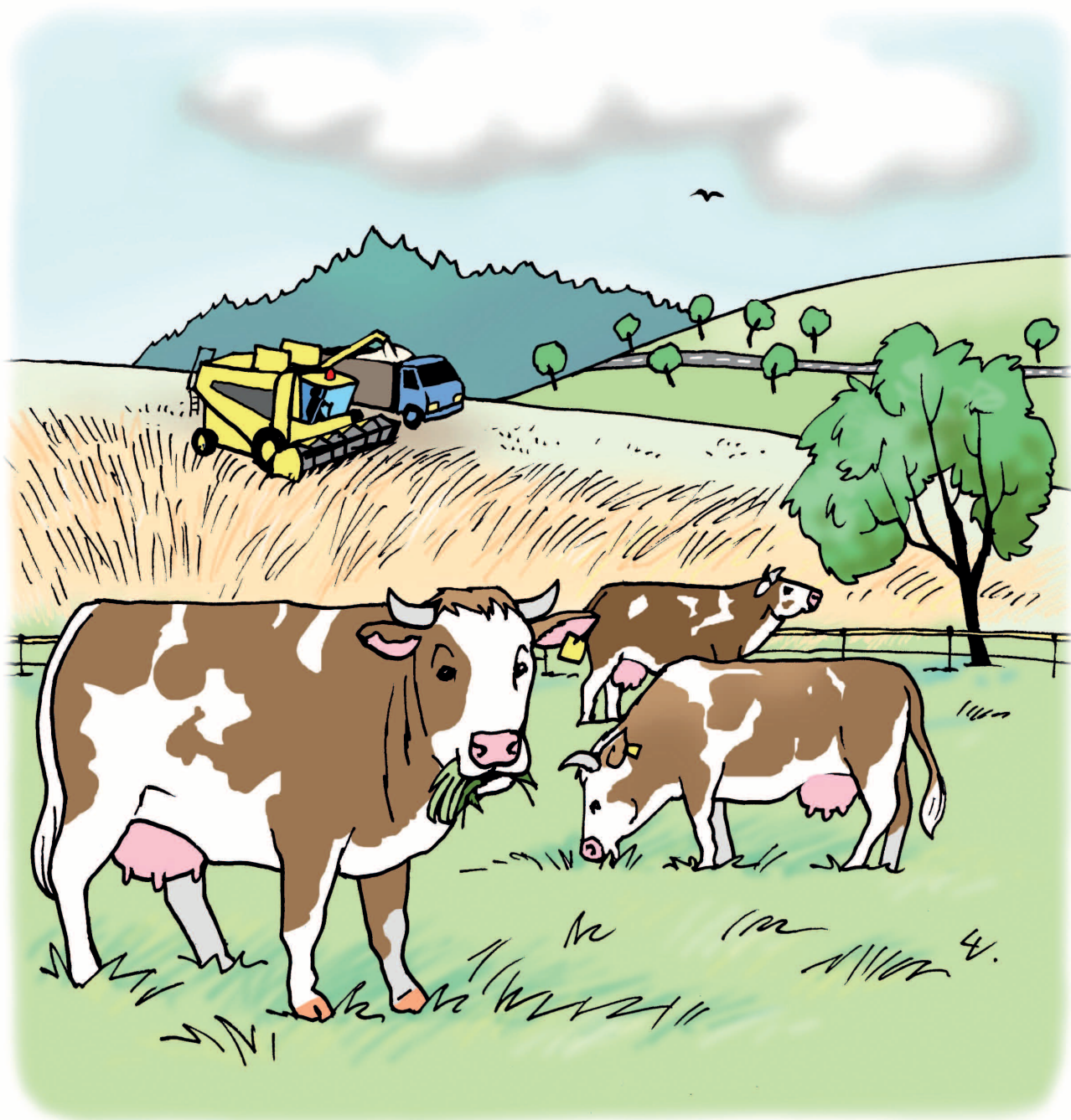

Zemědělství v obci

Zemědělství je činností člověka, která jej provází od nepaměti. Vedle pěstování řady plodin chováme i domácí zvířata. Právě práce lidí v zemědělství zajišťuje výrobu potravin.

Na rozdíl od těžké práce v minulosti je dnes práce v zemědělství sice často namáhavá, ale díky moderním strojům a zařízením pracuje v zemědělství mnohem méně lidí, než tomu bylo za časů našich prarodičů.

Vedle chovu hovězího dobytka, prasat, ovcí a drůbeže se zemědělci v regionu zabývají pěstováním řady zemědělských plodin. To se děje převážně prostřednictvím velkých zemědělských podniků, zatímco práce na malých farmách se často zaměřuje na ekologické zemědělství bez použití průmyslových hnojiv.

Výrobní podniky v obci

Rodiče některých žáků školy pracují v úřadech, ve zdravotnictví, jako řidiči, v obchodech i v zemědělství. Někteří také samostatně podnikají – ve stavebnictví, ve službách, kovovýrobě. Mnoho lidí pracuje ve výrobních podnicích.

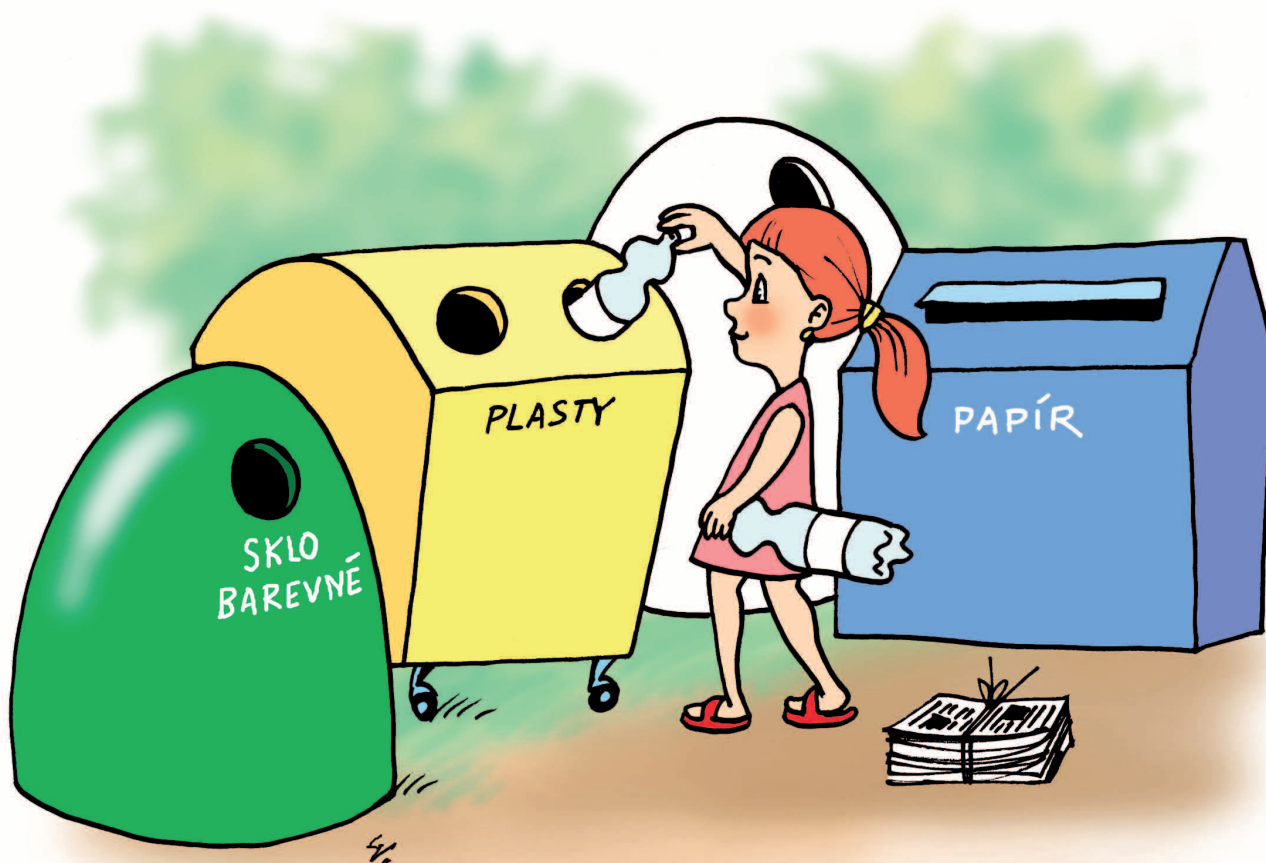
Životní prostředí v obci

Člověk ve svém životě spotřebovává mnoho surovin, stejně jako produkuje velké množství odpadů. Při průmyslové výrobě bývá ohrožen vzduch, voda, půda, rostliny i živočichové. Vedle krajiny lesů, polí a luk existují i krajiny činností lidí hodně poškozené.

Z tohoto důvodu je třeba přírodu chránit, abychom uchovali zdravé životní prostředí pro všechny živé tvory a hlavně pro lidi, kteří budou na zemi žít po nás. Ochrana životního prostředí je nezbytná.

Splaškové vody z kanalizace nemůžeme vypouštět do volné přírody, ale musíme čistit v čistírnách odpadních vod, odpad z domácností třídíme tak, aby do spaloven či na skládky byl odvážen jen ten, který už nedokážeme využít.

Ve třídění odpadů v domácnostech často nejvíce pomáhají děti v domácnostech a žáci škol.

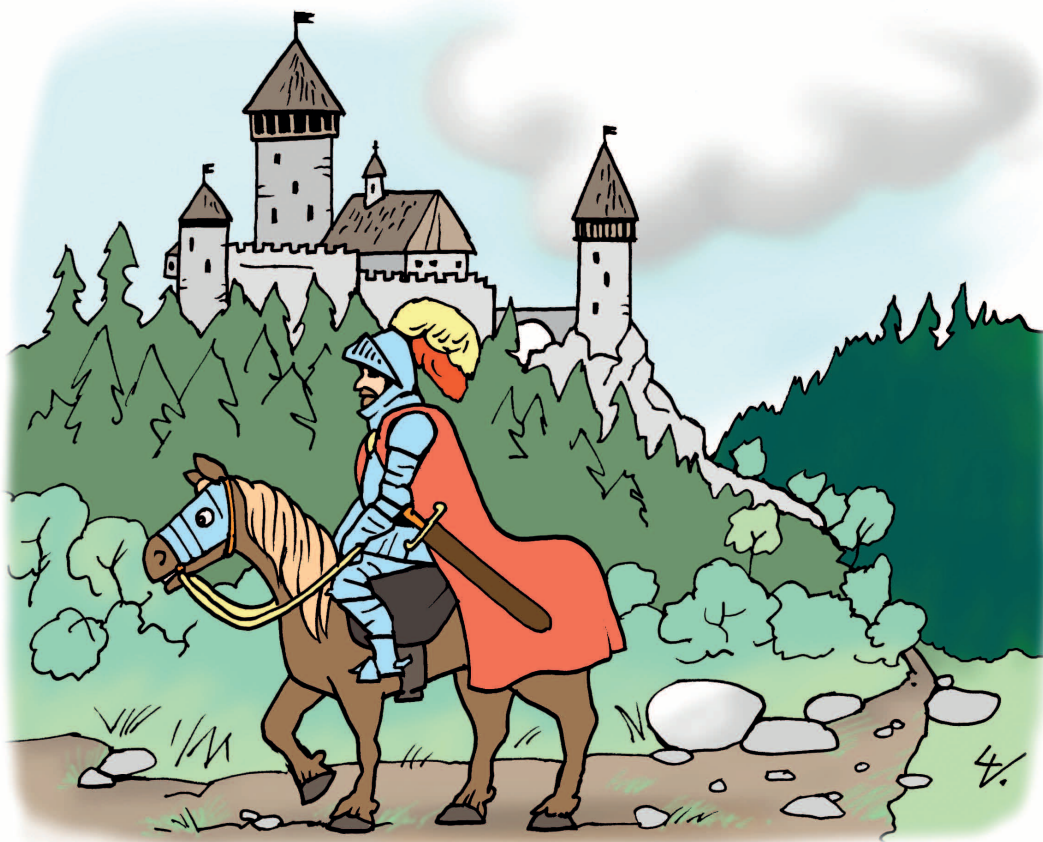
Co víme o minulosti obce

Každá obec má svoji minulost – historii několika století. V krajině najdeme vedle zřícenin hradů i mnoho pozůstatků zaniklých obcí, dnes již jen hromad kamení v polích či lesích.

Mnoho původně malých obcí se rozrostlo do velikosti měst. Výstavba nových domů v některých obcích pokračuje rychleji, jinde pomaleji. Na místě starých domů rostou nové, řada starších domů je opravována či přestavována.

Naši předkové zažívali často těžké doby, v historii obce však najdeme i úspěchy a také mnoho významných rodáků.

Historii své obce by měl znát každý. Děti se dozvídají hodně prostřednictvím vyprávění starších lidí a příbuzných nebo z různých pověstí.

Pověsti o obci a okolní krajině

Každá obec má své pověsti, které dědečkové či babičky vypravovali svým vnukům. Když děti zestárlý, zase je předávaly svým vnoučatům. Sem tam si něco přidaly, leckdy se o některé události začala vypravovat pověst nová.

Tak máme pověsti plné pohádkových postav i nepohádkových příběhů. Určitě jste z místa vaší obce nějakou slyšeli. Umíte ji vyprávět?

Poznávání okolní krajiny

Naše vlast je krásná. Střídají se tu roviny v blízkosti řek s kopcovitou krajinou i horami. Podle zásahu činnosti člověka do krajiny rozlišujeme několik typů krajiny:

Přírodní krajina

Tak říkáme krajině kopců, vrchovin, či hlubokých lesů málo poznamenané činností lidí.

Kulturní krajina

Pokud je krajina na první pohled ovlivňována činností lidí, jako je například zemědělská činnost, hovoříme o krajině kulturní. V ní člověk hospodaří.

Lesohospodářská krajina

Je krajina člověkem vysazených lesů, které nahradily původní porost. Je určena k těžbě dřeva. Vytěžený les je nahrazen výsadbou nového. Nerovnováha mezi těžbou dřeva a výsadbou nového lesa může krajinu velmi poškodit.

Zemědělská krajina

Je krajina polí, pastvin, luk, případně vinic či chmelnic. Velkoplošná zemědělská výroba a necitlivé postupy při setí a sázení hospodářských rostlin mohou vést k erozi půdy, která je nenahraditelná.

Umělá krajina

Těžební krajina

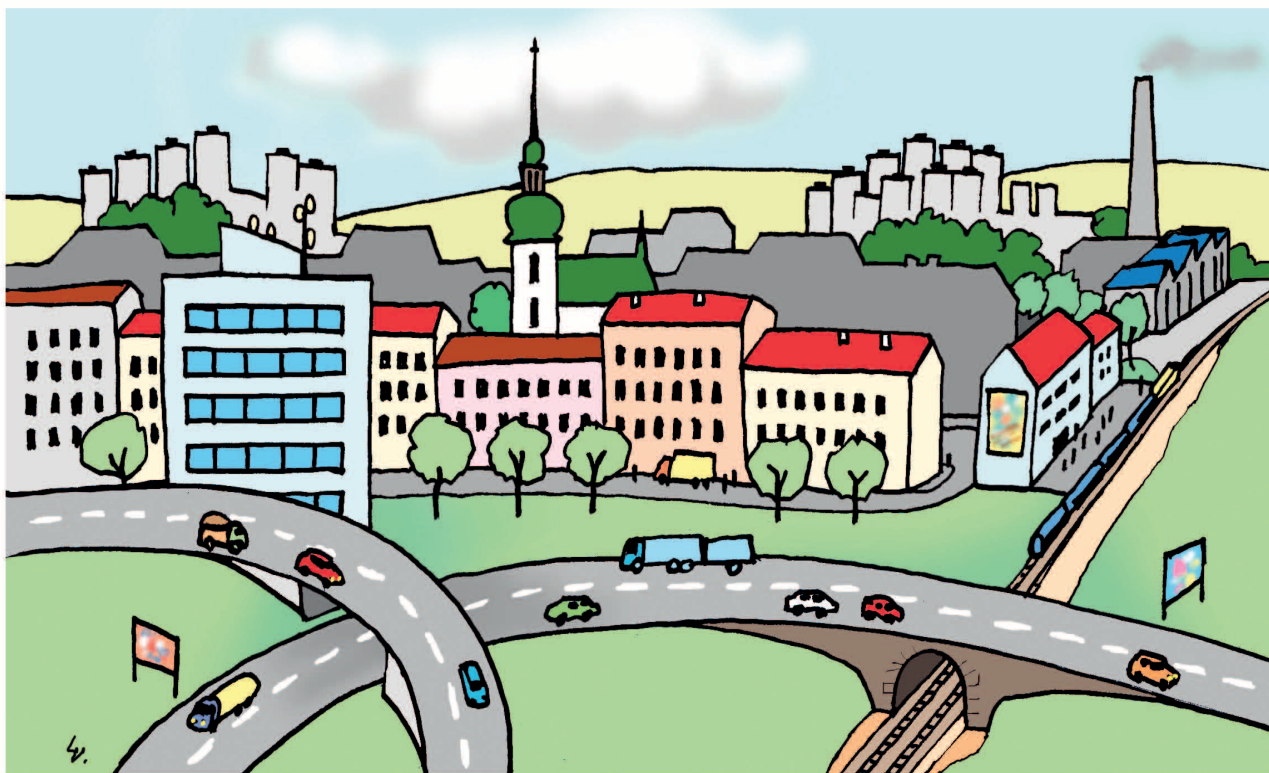
V některých částech naší země se těží důležité horniny a nerosty. Takovou krajinu je po ukončení těžby zase třeba navrátit přírodě.

Průmyslová krajina

Krajina průmyslová je plná továrních budov, hal a skladů, silnic a železnic s provozem způsobujícím zátěž životního prostředí.

Městská krajina

Je krajina domů, bloků domů, ulic a náměstí, obchodů a nádraží. Je to krajina nejvíce pozměňená lidskou činností.

Vody v krajině

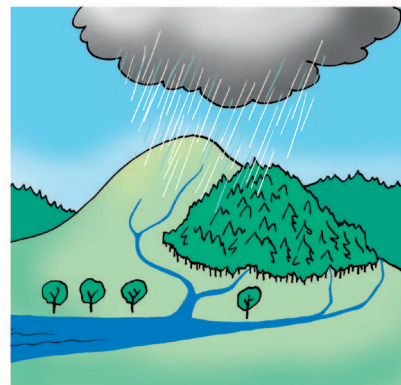
Voda je nositelkou života. Při jejím nedostatku rostliny i živočichové hynou. V našem kraji je poměrně dost srážek, protože zde často prší. Nejlepší zásobárnou vody je les, který vodu zadržuje. Plocha lesů však není velká. Z tohoto důvodu je nutné, aby vytěžené dřevo v lesích bylo nahrazeno mladým lesem.

Po deštích se zadržaná voda vpíjí do země, vzniká tak podzemní zásoba vody. Na některých místech vyvěrá jako pramen a vytváří potůček stékající do údolí. Postupným sloučením více potůčků vzniká potok. Ze soutoku několika potoků se stává řeka.

Co dokáže déšť

Jak jsme si již řekli, déšť dává krajině vláhu, doplňuje zásobu podzemní vody. Je-li však liják prudký, nestačí půda vláhu přijmout, začínají se v ní tvořit stružky a voda odplavuje písek, kamínky a půdu. Strhává i větší kamínky, a to vše odnáší rozvodněnými koryty potoků.

Nestačí-li koryta potoků vodu přijmout, voda se rozlévá do okolí a vznikají povodně.

Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

Když víme, kolik stojí voda, která nám teče doma z kohoutku, uvědomíme si, že voda nějakou cenu má. Teprve tehdy, když za ni citelně zaplatíme, začínáme šetřit.

Čistá voda však nikdy nebyla samozřejmost a její zavedení až ke kohoutku v bytě už vůbec ne. Dříve si lidé nosili vodu ze studánky nebo ze studny. Dodáním vody do bytu však práce vodo-hospodářů nekončí. Ještě je nutné odvést odpadní vodu kanalizací a vyčistit ji.

Přestože největšími odběrateli vody jsou velké provozy, může i opravený kapající kohoutek v bytě ušetřit docela významné množství vody, které je třeba jinde.

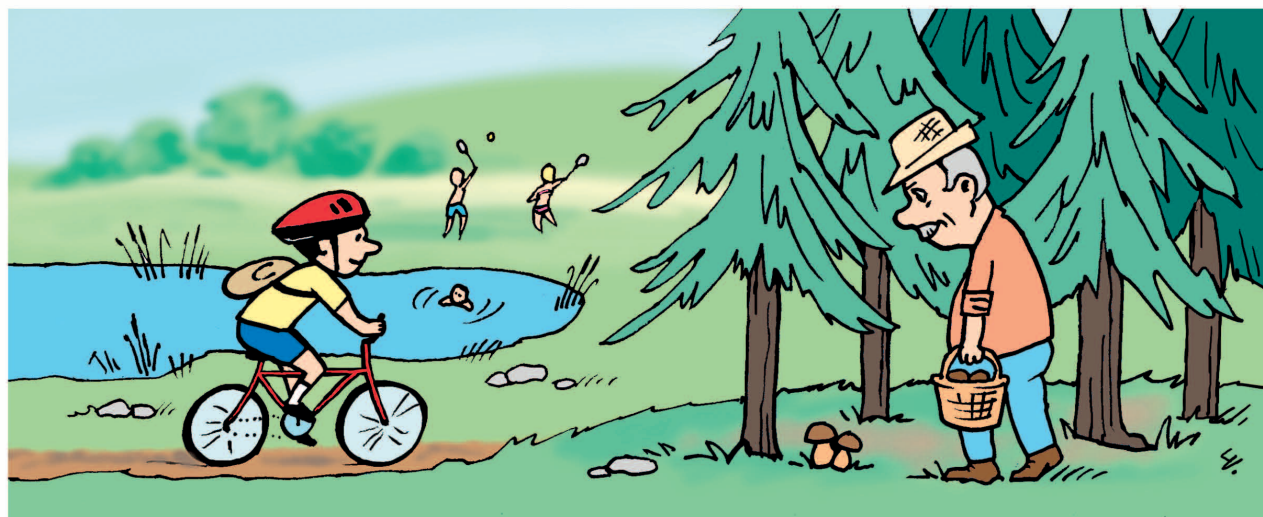
Mytí auta u potoka, olej vypuštěný na zem, to považujeme za zločin páchaný na nás všech. Pro pachatele takovýchto činů nehledíme omluvu!

Již dnes je možné potravu pro malé děti připravovat pouze z vody z hlubokých vrtů na několika místech v naší zemi a dodávané do obchodů v lahvích. Dělejme vše pro to, abychom nemuseli pro veškerou pitnou vodu jezdit do vysokých hor.

Rekreační oblasti v obci a okolí

Říká se, že nejenom prací živ je člověk. Toto přísloví nám připomíná, že je třeba i odpočívat.

Ve venkovské krajině je celá řada míst, kde je možné odpočívat i aktivně. Například jízdou na kole, vycházkami, koupáním, lyžováním a pobytem v přírodě.

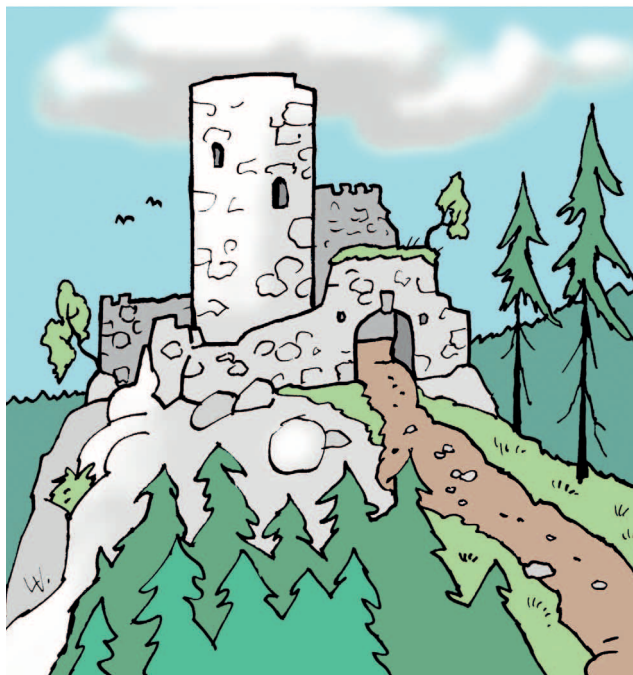
Historické památky v krajině

Život našich předků připomínají do dnešních dní různé stavby, které si lidé stavěli z nejrůznějších důvodů.

Na kopcích můžeme najít zříceniny nebo dosud zachovalé hrady jako opevněná sídla dřívějších pánů. Ti si později nechali stavět mnohem honosnější a pro bydlení vhodnější zámky.

Pro bohoslužby bylo postaveno mnoho kostelů a kaplí, kolem cest nacházíme řadu křížů a božích muk. Nezřídka na těchto stavbách najdeme i letopočet, kdy byly postaveny.

Ve městech můžeme vidět staré měšťanské domy, na venkově pak zachovalá selská stavení stavěná ze dřeva.

Jak se obec a okolí mění

Dnes, v době mobilních telefonů, internetu, satelitní televize a robotů v továrnách zapomínáme, že ještě nedávno tyto technické vynálezy člověk neznal.

Automobilová doprava zkrátila vzdálenosti a události z celého světa máme díky internetu a televizi takřkajíc z první ruky.

Stísněné a po večerech temné domy bez elektřiny, prašné cesty, vozy tažené koňmi, školáci docházející do školy bez bot. To je obraz ani ne sto let starý.

Rozhlédněme se po svém okolí a zkusme se zamyslet, jak se naše obec a náš domov změnily. Určitě vám při tom pomohou při vyprávění vaši rodiče nebo dědečkové a babičky.

4.

Orientace v místní krajině

Domov a svět

Pozorně si prohlédněte fotografii. Určitě jste poznali, že se jedná o krajinu vám blízkou a důvěrně známou. Ano, poznáváte ji nejen při cestě do školy, při svých toulkách a výletech, ale také na vycházkách s rodiči. Tato krajina je krajem vašeho domova.

Jak vypadá krajina v okolí vašeho domova?

Protéká krajinou nějaký potok nebo řeka?

Jedná se o krajinu rovinatou, či spíše kopcovitou?

Je okolní krajina dostatečně zalesněna?

Byl jsi již někdy v jiné zemi? Pokud ano, vypravuj o tom.

Okolí školy

Všechny školy jsou si něčím podobné, i když každá je jiná. Škola na vesnici je jiná než škola ve městě. Také okolí školy je různé. Nynější budova školy ve Vanovicích stojí již 129 let. Jak to ve škole při jejím otevření počátkem října 1883 vypadalo, už nikdo z nás nepamatuje. Kdyby mohly, tak by zdi školy vyprávěly – o tom, jak se tehdy v jedné třídě mačkala skoro stovka dětí, jaká málo měly školních pomůcek. A kdyby tehdejšími žákům mohly říct o tom, co vidí dnes – každé dítě sedí na vlastní židli, na nohou má boty, další v šatně, a učí se dokonce pracovat s počítačem. V lavicích zdejší školy se za ta léta vystřídal tisícovky žáků a desítky učitelů.

Je docela pravděpodobné, že i vy, kdo právě čtete tuto čítanku, jste se někdy procházeli po chodbách naší školy.

Základní škola a mateřská škola Vanovice je malotřídní základní škola spojená se školou mateřskou, která se nachází v přízemí budovy. Školu navštěvují žáci pěti ročníků 1. stupně rozdělených do dvou tříd a ty najdete v prvním patře.

Spojení ročníků je určeno počtem žáků. Součástí školy je školní družina a jídelna.

K odpočinkovým a pohybovým aktivitám slouží školní dvůr se zahradou, k výuce tělesné výchovy využívají žáci kulturní dům a obecní hřiště.

Víš, kdy byla škola postavena?

Co se ti ve škole líbí a co bys naopak chtěl změnit?

Kam chodili do školy tvoji rodiče a prarodiče?

Do kolika ročníků jsou žáci rozděleni?

Je součástí školy také mateřská škola, školní družina a jídelna?

Znáš dobře okolí své školy? Popiš je.

Popros rodiče nebo prarodiče, aby ti vyprávěli o svých školních letech.

Okolí domova

Všichni žáci ve Vanovicích – Drválovicích žijí v domcích. Nejsou tu žádné panelové domy. Někteří bydlí blíže ke škole a jiným trvá cesta do školy o něco déle. Nejdelší trasu však mají ti žáci, kteří dojíždějí z jiné obce.

Každý z nás má svůj domov. Při vzpomínce na něj si jistě všichni vybavíte maminku, tatínka, své blízké, okolí domu, ve kterém bydlíte, a to, co vám nikdo nikdy nemůže vzít.

Jak vypadá váš dům? Máte zahrádku? Kde stojí váš dům?

Je v okolí vašeho domova něco zajímavého? Povídej.

Čím se liší okolí tvého domova a okolí školy?

Na vyhlídce

Vyhlídka je označovaná jako místo, ze kterého můžeme dobře sledovat krajinu. Vše, co vidíme z určitého stanoviště, se nazývá obzor. Čím výše vystoupíme, tím je obzor rozsáhlejší. Ideálním pozorovacím místem by zřejmě byla kabina vyhlídkového letadla. Protože však tuto možnost nemáme, zvolme jiný způsob.

Výhodným místem k pozorování pro vanovické žáky je kopec, kterému se říká Doubek. Odtud je možné pozorovat domy, ve kterých bydlíte, školu, budovu obecního úřadu, pracoviště rodičů, směry silnic, některých potoků, a dokonce i spoustu sousedních obcí. Nejvyšší budova ve Vanovicích, která ční nad všemi ostatními, je zcela jistě evangelický kostel. V Drválovicích je nejvýhodnější pozorovací stanoviště na kopci Baba. Ve Vanovicích, v Drválovicích ani v blízkém okolí není žádná rozhledna.

Kde je u vaší obce nejvýhodnější stanoviště k pozorování okolí?

Je v okolí vaší obce rozhledna? Už jsi někdy na nějaké rozhledně byl?

Co všechno se dá pozorovat z vyhlídky?

Poloha obce v krajině

Obec Vanovice – Drválovice se nachází 7 km severně od Boskovic, v jeden celek byly tyto obce spojeny v roce 1960. Leží v jednom z mnoha bočních údolí na západní straně otevírajících se do roviny zvané Malá Haná, která je součástí Boskovické brázdy.

Z velké části je tedy krajina ovlivněná činností člověka a využívána k hospodářským účelům:

- pěstování ovoce (jabloně, višně),
- lesnictví (smrkové i smíšené lesy),
- polní hospodaření (nejčastější plodiny jsou kukuřice, cukrová řepa, obilniny, řepka olejka).

V blízkosti obce také nalezneme menší a zarůstající lomy jako pozůstatek těžby písku.

Nadmořská výška je v rozmezí 450–500 m n.m. Výměra katastrů obou obcí je asi 1 220 ha.

Obec se rozkládá podél toku říčky Semič. Od okrajových částí obce se rozprostírají ovocné sady směrem severním a západním směrem lemované lesy. Kolem obce jsou pole a louky, na obzoru i široký pás lesa.

Jak se říká oblasti, ve které najdeme Vanovice – Drválovice?

Podél které říčky se tato obec rozkládá? Najdi na mapě Vanovice a ostatní obce Malé Hané.

Jaké stromy jsou vysázeny podél cest v okolí Vanovic?

Sousední obce

Žádná obec v naší vlasti není docela osamocená. Na vyhlídce žáci zjistili, že nejednu okolní vesnici dobře vidíme. Do nejbližší z nich můžeme dokonce dojít pěšky, dojet autem, vlakem, autobusem nebo na kole. Někteří žáci ve třídě do školy dojíždějí z nedalekých okolních vsí, stejně jako mnozí jejich rodiče za zaměstnáním. Povězme si něco více o těchto obcích.

Drválovice

Součástí obce Vanovice je místní část Drválovice. Nachází se asi 1,5 km na západ od Vanovic. Trvale zde žije asi 138 obyvatel. Malohanácká návesní vesnička se nachází na východních svazích Českomoravské vrchoviny asi 7 km východně od Letovic. Tato malá osada si stále zachovává vzhled a uspořádání z dřívější doby. Malé návsi kraluje bílá obecní zvonice postavená roku 1750, která sloužila k vyhlašování požárů a jiných nebezpečí. Kostel v obci není. V průběhu druhé světové války se ve vesnici utvořila partyzánská skupina. Tuto skutečnost připomíná památník v lese za Drválovicemi.

Borotín

Obec s přibližně 426 obyvateli leží na západním okraji Malé Hané, 15 km severně od Boskovic a 3 km od Vanovic. V novodobé historii se Borotín proslavil ovocnářstvím, výrobou kvalitní slivovice a arborem založeným v roce 1975, kde byla vysázena vzorkovnice rostlin, ukázky japonské a čínské zahrady, alpina s jezírky, pavilon se střešní zahradou a bonsaje. Dominantou obce je pozdně barokní zámek s parkem.

Cetkovice

Stará zemědělská osada, malebně rozložená ve východní části Malé Hané v nadmořské výšce 395 metrů. Krajina je na západě vroubena malebnými kopci a kopečky Českomoravské vysočiny, na jihovýchodě lesy Dražanské vrchoviny. Dominantou obce je kostel sv. apoštolů Filipa a Jakuba. Školáci zde mají možnost navštěvovat základní školu nižšího stupně a pro děti, jež do školy ještě nechodí, je zde mateřská škola. V r. 2011 měla obec 757 obyvatel.

Malá Roudka a Skočova Lhota

Obce náleží k horské části Malé Hané. Z kopců je krásný výhled na panorama Dražanské vrchoviny. První písemná zmínka o obci je z roku 1363. Celkově má 197 obyvatel (v roce 2011). V kulturním areálu ve Skočové Lhotě se každoročně v červenci konají pivní slavnosti.

Světlá

Obec leží na úpatí kopců Dražanské vrchoviny. V parčíku je pomníček Františka Palackého a na návsi je kaplička Nanebevzetí Panny Marie. Asi 1 km pod obcí se nachází rozvodí řek Dyje a Moravy. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní hřiště, dále bychom zde našli knihovnu. Počet trvale žijících osob této menší vesnice se pohybuje kolem 220.

Šebetov

Vesnice vzdálená asi 4 km východně od Vanovic se rozkládá na jihozápadním úpatí lesnatého vrchu Rychvald (607 m). Uprostřed návsi se nachází sousoší Jana Nepomuckého. Centrum života obce je umístěno v blízkosti křižovatky se zastávkou autobusů. Najdete zde základní a mateřskou školu, budovu zdravotního střediska, kulturní dům s kinem, poštu, pohostinství a obchody s potravinami, průmyslovým zbožím a textilem. Pro využití volného času je v obci k dispozici koupaliště a hřiště. V roce 2011 zde žilo 903 obyvatel.

Uhřetice

Patří k nejstarším obcím Malé Hané. Leží při okresní silnici vedoucí z Jevíčka do Boskovic. V současné době zde žije asi 300 obyvatel. Na návsi stojí památník padlých občanů z obou světových válek a kaplička se zvonící, které jsou dominantou této obce. Postupně byly renovovány chodníky a dopravní komunikace. U obce se nachází malý obecní rybník a velký chovný rybník. Nejčinnější složkou je zde Sbor dobrovolných hasičů, založený 4. srpna 1878.

Úsobrno

Obec leží v severní části Jihomoravského kraje ve výšce cca 430 m n. m. Dnes je známa především díky sklárně, která byla založena v roce 1827. Milovníky přírody lákají procházky do okolních lesů. V obci naleznou děti školního věku základní školu nižšího stupně a předškoláci mohou chodit do školy mateřské. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní hřiště. Dále bychom zde našli knihovnu, kostel a hřbitov. Počet trvale žijících osob této menší vesnice se pohybuje okolo čísla 443.

Velké Opatovice

Město Velké Opatovice se nachází ve střední části Malé Hané, tzv. Boskovické brázdy.

První písemná zmínka je z roku 1308. Původně se jednalo o dvě obce (Horní Opatovice a Dolní Opatovice), které se později sloučily do jedné obce. Sídly zde významné rody: Věžníkové, Salmové a Herbersteinové. Od roku 1888 dostaly Opatovice přídomek Velké. Je zde Ústav sociální péče, Moravské kartografické centrum a také koupaliště. Městem prochází železnice a je tady i železniční zastávka. V současné době žije ve Velkých Opatovicích přibližně 4046 obyvatel.

*Zapamatoval sis něco zajímavého o kterékoliv výše zmíněné obci?
Dojíždí některý z tvých spolužáků z těchto sousedních obcí do vanovické školy?
Ve které ze sousedních obcí je škola? Která vesnice leží západně od Vanovic?
Ve které sousední obci jsi již byl a dobře to tam znáš?
Vyhledej na mapě obce sousedící s tvým bydlištěm.*

Hlavní části obce

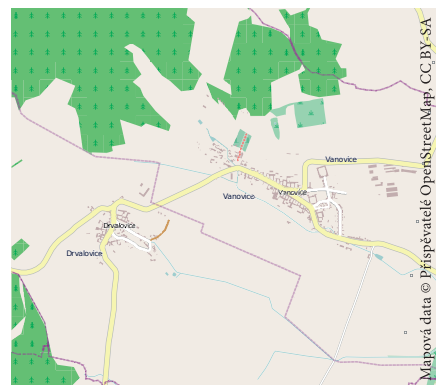
Obce se obvykle rozrůstaly kolem střední části, kde bylo náměstí s kostelem, školou a s několika výstavnými budovami. Okolo středu postupně vyrůstaly další části obce – vilové čtvrti, sídliště, hřiště. Některé čtvrti větších měst a obcí mají samostatná pojmenování.

Vanovice jsou návesní protáhlou trojúhelníkovou vsí. Nemají klasický tvar s jednou návsí, ale je to rozšiřující se prostor rozštěpený u kostela ve dvě větve.

Některé čtvrti větších měst a obcí mají samostatná pojmenování. Ve Vanovicích najdeme části jako Karlůvka, Pekařák, Dražky nebo V Katrách.

V místní části Drválovice se zachovala tato jména - V Chaloupkách, Na Stráži a Na Horkách.

Místní obyvatelé sami nejlépe vědí, proč se které části obce říká zrovna tak, či onak.

*Mají části vaší obce svá jména? Pokud ano, vyjmenuj je.
Kde tyto jednotlivé části jsou? Pokus se je zakreslit do plánu obce.
Ve které části je váš dům?*

Uliční síť

V dávných dobách byly v obcích jen ušlapané cesty. Později se začaly dláždit. Po chodnících chodili lidé, vozovky se staly cestami pro vozy. Jak se vesnice rozrůstaly, přibývalo i ulic. Ve velkých městech je ulic mnoho, každá z nich má své jméno. Domy v ulicích jsou očíslovány a tak je tomu i v menších obcích.

Na silnicích stále více a více přibývá dopravních prostředků: osobní a nákladní automobily, autobusy, ve větších městech tramvaje a trolejbusy, v Praze dokonce i metro. Tomu říkáme dopravní ruch. Rušné silnice a dálnice vedou zpravidla mimo obec, protože velký dopravní ruch zhoršuje životní prostředí.

Vanovicemi – Drválovicemi nevede příliš rušná silnice, ani tu není žádná velká křižovatka. Domy jsou tu očíslovány. Vanovice mají 199 popisných čísel, Drválovice 68 (v roce 2011).

Jak hustá je síť ulic ve vaší obci?

Na kterém místě v obci musíš být při přecházení vozovky zvlášť opatrný? Proč?

Jaký je tu dopravní ruch? Znáš přesnou adresu školy? A vašeho domu?

Spojení obce se sousedními obcemi

Někteří spolužáci dojíždějí denně do školy, spousta rodičů za zaměstnáním. Někdy se vypravíme za svými příbuznými či známými, kteří žijí daleko od nás. Ať je to tak či tak, ne všichni máme k dispozici osobní automobil. Dříve lidé využívali možností jít pěšky, jet na koni nebo na voze.

Dnes je situace jiná, téměř všechny obce jsou propojeny autobusovými linkami. Obyvatelé Vanovic – Drválovic mohou využívat autobusové spojení, které je dobré nejen se všemi okolními obcemi, ale také s většími městy jako např. Letovice, Boskovice, Blansko, Brno.

Východním směrem silnicí na Šebetov dojdeme k zastávce jednokolejné železniční trati vedoucí ze Skalice nad Svitavou přes Boskovice a Velké Opatovice do Chornic. Trať byla vystavěna v roce 1908. Dnes je železniční doprava velmi využívána.

Téměř v každé obci se nachází pošta, Vanovice nejsou výjimkou. Směrovací číslo je 679 36.

V Drválovicích pošta není, spadají pod poštu Letovice, jejich směrovací číslo je 679 61.

Znáš směrovací číslo Vanovic a Drválovic? Jaký druh dopravy je v regionu převažující?

Využil jsi někdy autobusového spojení? Víš, kolik je ve vaší obci autobusových zastávek?

Úkol: Zkontroluj, zda jsou vylepené jízdní řády v pořádku.

Radnice, obecní úřad

Obecní úřad je orgán obce. Ve městech se tento úřad nazývá městský úřad. V některých případech se může stát, že dvě sousedící obce budou mít jeden společný obecní úřad, který bude spravovat obě obce. Tak je tomu i ve Vanovicích a Drválovicích.

Ve Vanovicích stojí budova obecního úřadu na svém místě od roku 1867. V čele úřadu stojí starosta, volený zastupitelstvem. V současné době je jím pan Petr Dvořáček. Obecní úřad se stará o místní komunikace, školu, kulturní a sportovní zařízení, dále o veřejnou dopravu, vodovod a kanalizaci, o dobré životní prostředí a další oblasti života obce. Sál zdejšího obecního úřadu se často využívá i k různým kulturním akcím.

Kde se nachází Obecní úřad ve Vanovicích?

Ve kterém roce byla tato budova postavena?

Víš, jak se jmenuje nynější starosta Vanovic – Drválovic?

Co patří k úkolům obecního úřadu?

Zdraví a bezpečnost občanů

Zdraví se nedá koupit a je pro každého z nás to nejdůležitější a nejcennější. Jen zdraví lidé mohou pravidelně chodit do zaměstnání a zdravé děti do školy či školky. Výhodou je, když se v obci nachází potřebná zdravotnická zařízení – ordinace lékařů, lékárna. Pokud tyto služby nejsou přímo ve vsi, jsou k dispozici v sousedních obcích.

Ve Vanovicích je veterinární ordinace. Nejbližší ordinace praktického lékaře je v Šebetově. Složitější vyšetření a léčení poskytuje nemocnice v Boskovicích, kde je i několik lékáren. Ty jsou také ve Velkých Opatovicích, Letovicích a Jevíčku.

Obecní úřad dbá o veřejné osvětlení a tím se předchází zbytečným úrazům. Důležitá je spolupráce obecního úřadu a policie.

Jsou ve vaší obci některá zdravotnická zařízení?

Ve které nejbližší sousední vesnici je ordinace praktického lékaře?

Ležel jsi někdy v nemocnici? Je ve Vanovicích – Drválovicích v pořádku veřejné osvětlení?

Znáš některé tělesně postižené děti nebo dospělé? Jak jim můžeš pomoci?

Kultura a sport v obci

Někdo má rád hudbu a umění, jiný četbu a vzdělání, další sport a turistiku. Ve Vanovicích máme hřiště na malou kopanou, dětské hřiště a velmi moderní víceúčelové hřiště, které často využívají i žáci zdejší základní a mateřské školy.

V místním kulturním domě se tradičně konají různé společenské akce jako plesy, zábavy a vystoupení pěveckého sboru Vlastimil, který byl ve Vanovicích založen jako hudební spolek s největší pravděpodobností roku 1890 a působí dodnes. Výstavy, koncerty a další kulturní akce se pořádají i v sále na obecním úřadě nebo v evangelickém kostele. V letošním roce 2012 je tomu už sto let, kdy byla ve Vanovicích založena tělovýchovná jednota Sokol. Na svoje jubilejní výročí pořádají členové Sokola všesokolský slet, který se uskuteční v červenci.

Sportuješ rád? Který sport máš nejraději?

Jak a kde je možné ve Vanovicích – Drválovicích sportovat?

Navštívil jsi někdy kulturní dům? Při jaké příležitosti? Víš, kde je ve Vanovicích knihovna?

Jsi členem Sokola? Jak se jmenuje zdejší pěvecký sbor?

Výrobní podniky v obci

Mnoho lidí je zaměstnáno v obchodech, v zemědělství, v továrnách, ve zdravotnictví, na úřadech, ve stavebnictví. Někteří také ve školství, v kultuře a jiných oborech.

V některé obci je velká továrna nebo několik menších dílen. Jinde ale takové možnosti nejsou a lidé jezdí za prací do sousedních obcí, často i daleko do větších měst. Někteří občané pracují ve vlastních obchodech a dílnách jako soukromí podnikatelé.

Mimo zemědělské činnosti je ve Vanovicích – Drválovicích jedno stolařství a truhlářství, dvě zahradnictví, v provozu je kadeřnictví, pedikúra a také pohostinství. Prodejna potravin COOP Jednota Boskovice je v obou obcích.

Kde pracují tvoji rodiče? Kdo z tvých příbuzných dojíždí za zaměstnáním?

Kam? V kterých podnicích ve vaší obci pracuje nejvíce lidí?

Kde ještě pracují obyvatelé vaší vesnice?

Zemědělství v obci

Mnoho lidí na venkově pracuje v zemědělství. Někteří pracují v zemědělských družstvech, jiní hospodaří jako soukromí zemědělci. Na vesnici téměř u každého domu vidíme na dvoře slepice, husy a kachny, na zahrádkách včely a v koticích králíky.

Podstatnou část práce vykonávají zemědělské stroje, avšak je třeba si uvědomit, že práce zemědělců je důležitá pro zajištění potravin.

Celá oblast Malé Hané je zaměřena na zemědělskou výrobu. V obci hospodaří několik soukromých zemědělců, většinu ploch má v nájmu od majitelů pozemků AGROSPOL, Agrární družstvo v Knínících.

Vanovice jsou středně velkou ovocnářskou obcí. Je zde středisko živočišné výroby, ovocné školky a sady a část střediska sušárenství. Z pěstovaných plodin zabírají největší plochu obiloviny, kukuřice, cukrovka a píce. V ovocných sadech se pěstují višně, jabloně a švestky. Školkařství má ve Vanovicích více jak 140 let dlouhou tradici.

*Které užitkové plodiny se v okolí pěstují? Znáš někoho, kdo pracuje v zemědělství?
Pokud ano, jakou práci vykonává? Která zvířata chováte doma?
Staráš se o některá ty sám?*

Životní prostředí v obci

Obce, které leží uprostřed luk, polí nebo v blízkosti lesa, mají příznivé životní prostředí. Kolem domů jsou zahrádky, na náměstí a v ulicích rostou stromy a poblíž nejsou velké továrny ani rušná doprava. Žije se zde zdravě a příjemně.

Opakem toho jsou obce, které nemají tolik zeleně a jejich součástí jsou továrny a ulice plné výfukových plynů. Takové obce mají špatné životní prostředí a jejich obyvatelé mohou trpět různými nemocemi.

Krajina v okolí Vanovic – Drválovic patří ke krajinám s čistým ovzduším. Nejsou tu žádné kouřící tovární komíny, které by znečišťovaly ovzduší, a ani příliš rušná doprava. Je zde dostatek zeleně, spousta stromů a nedaleko vanovické školy nově vybudovaný parčík s památníkem Jana Amose Komenského, kde lze odpočívat.

V obci je také vyřešen pravidelný svoz domovního odpadu, který se odváží jednou za 14 dní do skládky zvané Březina. Jedná se o skládku odpadů pro oblast okresů Svitavy a Blansko.

Každý z nás by měl mít snahu zlepšit životní prostředí. Není to snadná záležitost a pomoci můžeme alespoň vysazováním stromků, udržováním veřejných prostranství a celkovou péčí o čistotu obce.

*Jaké je životní prostředí ve Vanovicích – Drválovicích? Je zde dost zeleně?
Je v obci čisto na ulicích a na chodnících? Čím škodí továrny svému okolí?*

Úkol: V místě svého bydliště pomáhej při údržbě zeleně a veřejných prostranství.

Co víme o minulosti obce

Každá obec má písemné zprávy o své minulosti. Historie Vanovic sahá velmi daleko. První zmínky o této vsi pod jménem Ivanovice (Ejvanovice) je z roku 1233. Jméno obce je patrně odvozeno od jména nějakého církevního hodnostáře nebo knížete jménem Ivan, kterému se dostala do majetku.

Pro život obce jsou určující dvě církve – evangelická a katolická. Evangelická má v životě vesnice hlubší a důležitější roli. Do roku 1540 byla fara ve Vanovicích katolická, po tomto roce se stala luteránskou. V tomto období byl majitelem obce Kryštof z Hardeku, který byl vyznáním luterán a toto náboženství na svých panstvích podporoval. Luteránská fara se zde udržela až do bitvy na Bílé Hoře. Roku 1622 se stal kostel a fara opět katolický a v tomtéž roce byli nekatolíci z Vanovic vypovězeni, anebo přestoupili na katolickou víru. Přesto zůstalo ve Vanovicích mnoho obyvatel věrných původnímu vyznání a po vydání tolerančního patentu se přihlásilo 35 rodin k evangelíkům a 8 rodin ke katolické církvi. Evangelická církev se ve Vanovicích velmi rychle obnovila a posílila (již v roce 1782 byla podána k císaři Josefovi žádost o povolení stavby kostela, která byla 31. června vyřízena, a už 15. října byl odevzdán prozatímní kostel k bohoslužbě. Roku 1826 se začal stavět nový velký kostel, který byl dokončen za 18 let). Dělení se odrazilo i ve znaku obce. Znak obsahuje tři figury. Figuru kalicha, která představuje nekatolickou historii a život obce. Dále figuru svatopetrského klíče, která reprezentuje jednak katolický vliv a historii, a jednak touhu lidí po vědění. Obě figury mají zlatou (žlutou) barvu a jsou v černém poli. Třetí figura zobrazuje malý stromek zelené barvy ve stříbrném štítě, který je symbolem sadařství a ovocnářství v tomto kraji.

Nedílnou součástí Vanovic je sbor dobrovolných hasičů, který je nejstarším vesnickým hasičským sborem na celé Moravě. Byl založen roku 1872 a v letošním roce 2012 oslaví 140. výročí. Od tohoto roku bude vanovické hasiče provázet při všech slavnostních i sportovních příležitostech nový prapor, jehož hlavním motivem je první dřevěná stříkačka z roku 1849, která byla objednána přímo obcí Vanovice ve Vídni. Starosta dobrovolných hasičů je v současnosti pan Josef Pavlík.

Součástí Vanovic je i místní část Drválovice, které leží západněji na silnici k Letovicím. Malé návsi kraluje bílá obecní zvonice, postavená r. 1750, která sloužila k vyhlásování požárů a jiných nebezpečí. V r. 1911 byl v Drválovicích založen sbor dobrovolných hasičů, který dne 30. 7. 2011 oslavil 100. výročí a působí dodnes. V průběhu druhé světové války se ve vesnici utvořila početná partyzánská skupina tvořená občany okolních obcí. Její památce je věnován památník nacházející se u silnice ve směru na Letovice.

Mezi známé občany patřil František Břeněk, učitel a rodák z Jimramova, který sjednotil školství ve Vanovicích, podílel se na založení hasičského sboru a čtenářského a pěveckého spolku Vlastimil. Jeho syn Otýn Břeněk byl novinářem a spisovatelem. Vanovickým rodákem byl také hud. skladatel Oldřich Nechuta. Známí jsou i místní malíři Karel Kalabus a Ladislav Tajovský.

Viš, jak se dříve říkalo Vanovicím? Ze kterého roku pochází první zmínky o této obci?

Vzpomeň si, kolik figur je ve znaku Vanovic – Drválovice? Které to jsou?

Kde tento znak můžeš vidět? Které dvě církve jsou pro život obce určující?

Jak se jmenuje vesnice, která je součástí Vanovic?

Vzpomeň si na jméno některého významného rodáka z Vanovic?

Úkol: Popros rodiče a zajděte se podívat k výše zmíněnému památníku.

Pověsti o obci a okolní krajině

Každý hrad i zámek, kopec a jeskyně, kraj nebo obec mají své pověsti, které se vypravují od pradávna a hezky se poslouchají. Jádrem pověsti může být pravdivé, avšak díky ústnímu převyprávění bývá příběh značně dokrášlen. Přesto svými vypravěči a posluchači byly a jsou pověsti považovány za pravdivé. Nyní si jednu z nich povězme. Vypráví o nevydařené svatební cestě.

Pověst o kamenné svatbě

Jela kdysi svatba ze Svárova do vanovického kostela. U rodičů nevěsty připravovali bohatou svatební hostinu. Přípravovala ji vyhlášená kuchařka, která léta vařila na knížecím dvoře. Již dávno přešla dvanáctá hodina. Kuchařka co chvíli vybíhala na náves, zda-li už nezaslechnou svatební kočáry. Čas ubíhal a vzácný pokrm chládl. To kuchařku velmi zlobilo, neboť se obávala, že přehřívání jídla nebude již tak chutné. Nakonec rozhorleně zvolala:

„Bodejž by tam už zkameněli!“ Všichni přítomní zůstali celí zkoprnělí, neboť v těch dobách se každá kletba splňovala. Také kuchařka se zalekla svých slov, ale co z úst vyjde, ani párem koní nedostaneš zpátky, a tak tomu bylo i toho dne. Slunce zvolna klesalo za hory, když se vesničané vydali hledat své drahé. Křížem krážem prošli celý les, ale ani stopy po nich nenalezli. Jen u cesty smutně čnely mo-

hutné balvany, které tam až do té doby nikdo nespatriil. Podobaly se navlas kočárům s koňmi. I poznali podle toho, že hříšná slova kuchařky se vyplnila a s pláčem se vrátili do vesnice. S nešťastnými svatebčany už se nikdy neviděli.

Jen jednou za sto let ve výroční den té smutné události pohnou prý se kamenné kočáry, zacinknou podkopy a jiskry od nich završší. I veselý svatební zpěv se ozve. Potom nastane opět nekonečný klid.

Skalní útvar Kamenná svatba leží 3 kilometry po červené značce od vsi Kochov, asi 7 kilometrů severovýchodně od města Letovice. Nachází se v nádherné přírodě v kopci nad turistickou a cykloturistickou stezkou.

*Slyšel jsi již dříve o této pověsti? Byl ses někdy podívat na Kamenné svatbě?
Pokud ano, co tě zaujalo?
Namaluj dle svých představ svatební kočár s koňmi.
Znáš jinou pověst z okolí? Vyprávěj ji.
Přečtěte si jiné pověsti z knihy: „Pověsti a pohádky od Svitavy od Svratky“.*

Poznávání okolní krajiny

Domov má člověk tam, kde se cítí bezpečně, kde to zná, kam se rád vrací a kde prožívá hezké chvíle i malá dobrodružství. Díky zvlněnému reliéfu a nadmořské výšce kolem 500 m n. m. je krajina v okolí Vanovic plná výhledů do širokého okolí, rozmanité přírody i stop po lidské činnosti. Jsou tu potoky, staré lomy, velké lány, remízky i pravidelně uspořádané sady.

Okolí Vanovic – Drválovic je velmi rozmanité. Velké lesní plochy lákají v letních měsících k houbaření, v zimě jsou tu vhodné terény pro lyžování, hlavně na běžkách, a celoročně jsou využívány k vycházkám. Při vhodných klimatických podmínkách se v zimě dá bruslit na dvou rybnících. Středem údolí Malé Hané vede rozestavěná německá dálnice, dnes většinou již zarostlá keři a stromy. Pole, která leží od dálnice k Šebetovu, se nazývají V Kruzích, za nimi k Borotínu Ve Stříbrném, nad střediskem jsou Slény, za hřbitovem se říká Na Písku. Kopec mezi Vanovicemi a Borotínem se jmenuje Doubek, přes údolí v Křemílkách je další kopec jménem Čertovec. Nad Drválovicemi se zvedá kopec Baba.

Nejbližší zámky jsou v Letovicích, v Borotíně, ve Velkých Opatovicích a v Boskovicích, kde stojí za to navštívit také zříceninu hradu a zadívat se do okolí pohledem hradního pána.

V blízkém okolí můžeme navštívit dvě přehrady. Nedaleko města Boskovice leží v údolí mezi nádhernými a hlubokými lesy údolní Boskovická přehrada. Hráz je kamenitá a k nádrži není přístup povolen, jelikož se jedná o chráněný vodní zdroj. Pouze hráze je přístupná v období od dubna do září a to na vlastní nebezpečí. Na přítoku řeky Svitavy na Křetínce u Letovic leží druhá přehrada – Křetínská – na které je možné se koupat i rybařit.

Krajina našeho domova je krásná. Měli bychom si jí vážit a pečovat o ni.

Jaká krajina je v okolí vaší školy a domova?

Vzpomeň si, jak se jmenují kopce v blízkosti Vanovic a Drválovic?

Navrhni celodenní výlet pro své kamarády, kteří tě přijeli navštívit.

Voda v krajině

V každé krajině je nějaká voda – pramen, potok, řeka, rybník. Voda je dárce života, bez ní brzy každý život zaniká. Přírozenou zásobárnou vody jsou lesy, proto je chráníme.

Vanovicemi protéká potok Semič, který pramení v Křemílkách. Na jeho toku jsou oba výše zmíněné rybníky. Potok protéká Malou Hanou až do Svitávky, kde se vlévá do řeky Svitavy. Potok Stříbrný tvoří hranici katastru se Šebetovem a vlévá se do Semiče. V blízkosti pramene Stříbrného potoka pramení potok Uhřický, který teče směrem na sever a pod různými názvy se vlévá do řeky Moravy. Takovému místu se říká rozvodí řek. Od Drvátovic teče malý potůček východním směrem a vlévá se do Semiče.

Vyjmenuj, které druhy vod jsou ve vaší obci a okolí.

Jak se jmenuje potok, který protéká Vanovicemi? Kde tento potok pramení?

Co dokáže déšť

V některých našich krajinách prší méně, v jiných často a velmi vydatně. Jsou i místa, kde prší velmi málo. Hodně dešťové vody zachytí lesy.

Oblast Malé Hané není srážkově extrémní. Jen při velkých a krátkých deštích se může zvednout hladina potoka a voda zaplaví sklepy v domech v dolní části vesnice.

Přívalové deště mohou někdy způsobit erozi povrchové zeminy a poničení cest z oblasti Kopanin a nános končí v horním konci vesnice.

Prší ve vaší krajině často?

Vydatně?

Zaplavila někdy voda sklep vašeho domu?

Úkol: Pozorujte, z které strany přicházejí do vaší krajiny nejčastěji dešťové mraky.

Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

Na světě je stále méně čisté a nezávadné pitné vody. Její spotřeba velmi roste nejen v domácnostech, v nemocnicích a v restauracích, ale také v podnicích veřejného stravování a jiných zařízeních. Pitnou vodou musíme šetřit.

Zdrojem pitné vody jsou pro Vanovice a Drvátovice dva prameny, které jsou svedeny do vodojemu za hřbitovem. Drvátovice mají pramen vody v Křemílkách a je veden do vodojemu v Drvátovicích na Babě. Dnes jsou oba vodojemy propojeny. Vodovod ve Vanovicích byl zbudován již v roce 1901.

Jsou ve vaší obci a okolí studny? Je v nich nezávadná pitná voda?

Zjistěte, kde je vodojem, který zajišťuje vodu pro vaši školu. Proč je důležité vodou šetřit?

Rekreační oblasti v obci a okolí

Každý z nás tráví volný čas podle svého uvážení a svých možností. Někdo si rád zasportuje, jiný si přečte pěknou knihu a další si prostě jen tak odpočine. Po práci se člověk potřebuje uvolnit a také děti školou povinné se rády proběhnou v přírodě a na čerstvém vzduchu.

Ve Vanovicích i v Drválovicích jsou rekreační chaty, kam chalupáři a chataři jezdí na dovolenou a kde tráví víkendy. Nejhojněji navštěvovaná koupaliště z okolí jsou v Borotíně, v Šebetově, v Letovicích a ve Velkých Opatovicích. Ubytování, bazén a možnost jízdy na koních nabízí Agrocentrum Ohrada ve Vískách.

Je ve tvém okolí chata nebo chalupa, která slouží k rekreačním účelům?

Je ve vaší obci koupaliště? Kde je možné se v okolí vykoupat?

A kde ubytovat? Je v okolí Vanovic turisticky značená stezka?

Jak nejlépe trávíš svůj volný čas?

Historické památky v krajině

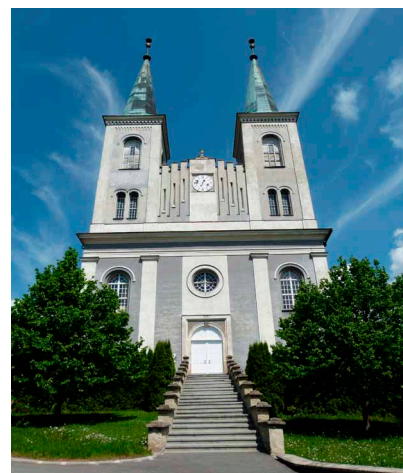
Historické památky jsou doklady o životě lidí v dávných dobách. Patří k nim budovy, předměty a písemné zprávy. Na některé krásné a vzácné památky se přijíždí podívat i mnoho turistů.

Evangelický chrám

Lidé začali připravovat stavbu většího kostela, ale trvalo asi dvacet let, než získali stavební povolení a než se tento chrám dostavěl. Evangelické kostely musely stát na okraji obce, nesměly mít klenutí oken, klenby, věže, ani zvony, prostě nic, co by připomínalo katolický chrám. Do současné podoby kostel dostavěli až v šedesátých letech 19. století, v roce 1865 tak přibýly dvě věže. Do věže byly zavěšeny skutečné zvony, které dříve být nesměly a nahrazovala je zvláštní ocelová péra. Zdejší zvonění je snad jediný zachovaný přístroj ve světě. Výzdoba kostela je poněkud strohá. Žádné sochy, obrazy svatých ani oltářní obraz. Středem kostela je kazatelna a stůl Páně, což vyjadřuje důraz na Bibli a boží slovo. Z kazatelny se dodnes káže. Jedná se o největší evangelický chrám na Moravě a je nedílnou součástí a především dominantou Vanovic.

Katolický kostel sv. Václava

Stojí uprostřed vesnice a je starší než evangelický chrám. Jádrem stavby je z 15. století. Byl původně opevněn, má románské základy a je přestavěn v gotickém slohu. Po velkém požáru koncem 17. století byl opraven a později přistavěn do podoby, jakou známe dnes. Při požáru se roztavily i zvony. Roku 1739 byly pořízeny dva nové zvony od brněnského zvonáře Zik-

munda Kerkera. Kůr s varhanami je z roku 1811. Okolo kostela býval hřbitov, dnes je na jeho místě zajímavý park. Po zrušení hřbitova se jeho prostranství přeměnilo v travnatou plochu. V areálu stojí památník obětem první světové války 1914–1918, postavený roku 1928.

*Slyšel jsi již někdy dříve z vyprávění o těchto kostelích?
Navštívil jsi některé z uvedených historických památek?
Chodíš při nějakých příležitostech do kostela? Pokud ano, při jakých?
Zaujalo tě z článku něco konkrétního? Pokud ano, co a proč?*

Jak se obec a okolí mění

Každá obec prochází neustálými změnami. Stále se něco bourá, něco jiného staví, opravuje a něco přistavuje. Vysazují se aleje nových stromů, vznikají upravené parky, návštěvníky lákají nová koupaliště, budují se sportovní areály a moderní hřiště, otvírají se obchody. Tam, kde dříve byly louky a pole, tam třeba dnes stojí váš dům, škola či jiná důležitá budova.

V menších vesnicích výrazně klesá počet obyvatel. Převážně mladí lidé hledají uplatnění ve velkých městech, kam mnoho z nich odchází za pracovními příležitostmi.

V roce 2011 měly Vanovice – Drválovice celkem 548 obyvatel.

Občané zdejšího kraje žijí v mnohém jinak, než jak tu žili lidé v dřívějších dobách. Z vyprávění starých lidí se nejlépe dozvíte, jakými změnami prošly Vanovice a Drválovice. Jaké byly dříve a jaké jsou dnes. K nahlédnutí do historie také mohou přispět kroniky, které jsou pro každou obec velice cenným pramenem poznání.

Jak se Vanovice – Drválovice budou vyvíjet a jak bude vypadat život v obci v dalších letech, záleží především na zdejších obyvatelích. Důležité je si pomáhat a dobře vidět. Avšak nestačí mít jen otevřené oči, ale je třeba otevřít i srdce.

*Sledujte, co se ve vaší obci mění právě teď.
Zeptejte se rodičů a prarodičů, co se ve Vanovicích – Drválovicích změnilo za jejich života.
Jak si představuješ svoji obec za 20 let?*

Úkol: Nakresli plánec obce, jak bude podle tebe vypadat za 20 let.

Obsah

Obecná část

1. Orientace v místní krajině

Domov a svět.....	1
Okolí školy.....	2
Okolí domova.....	2
Polední stín.....	3
Světové strany	3
Na vyhlídce.....	4

2. Domov, obec

Poloha obce v krajině.....	5
Dopravní značky, dopravní kázeň.....	6
Spojení obce se sousedními obcemi.....	6
Dopravní nehoda.....	7
Radnice, obecní úřad	8
Služby v obci.....	8
Zdraví a bezpečnost občanů.....	9
Kultura a sport v obci	9
Zemědělství v obci	10
Výrobní podniky v obci	11
Životní prostředí v obci.....	11
Co víme o minulosti obce.....	12
Pověsti o obci a okolní krajině	12

3. Krajina mého domova

Poznávání okolní krajiny	13
Voda v krajině	14
Co dokáže déšť.....	15
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	15
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	15
Historické památky v krajině	16
Jak se obec a okolí mění	16

Obec Vanovice

4. Orientace v místní krajině

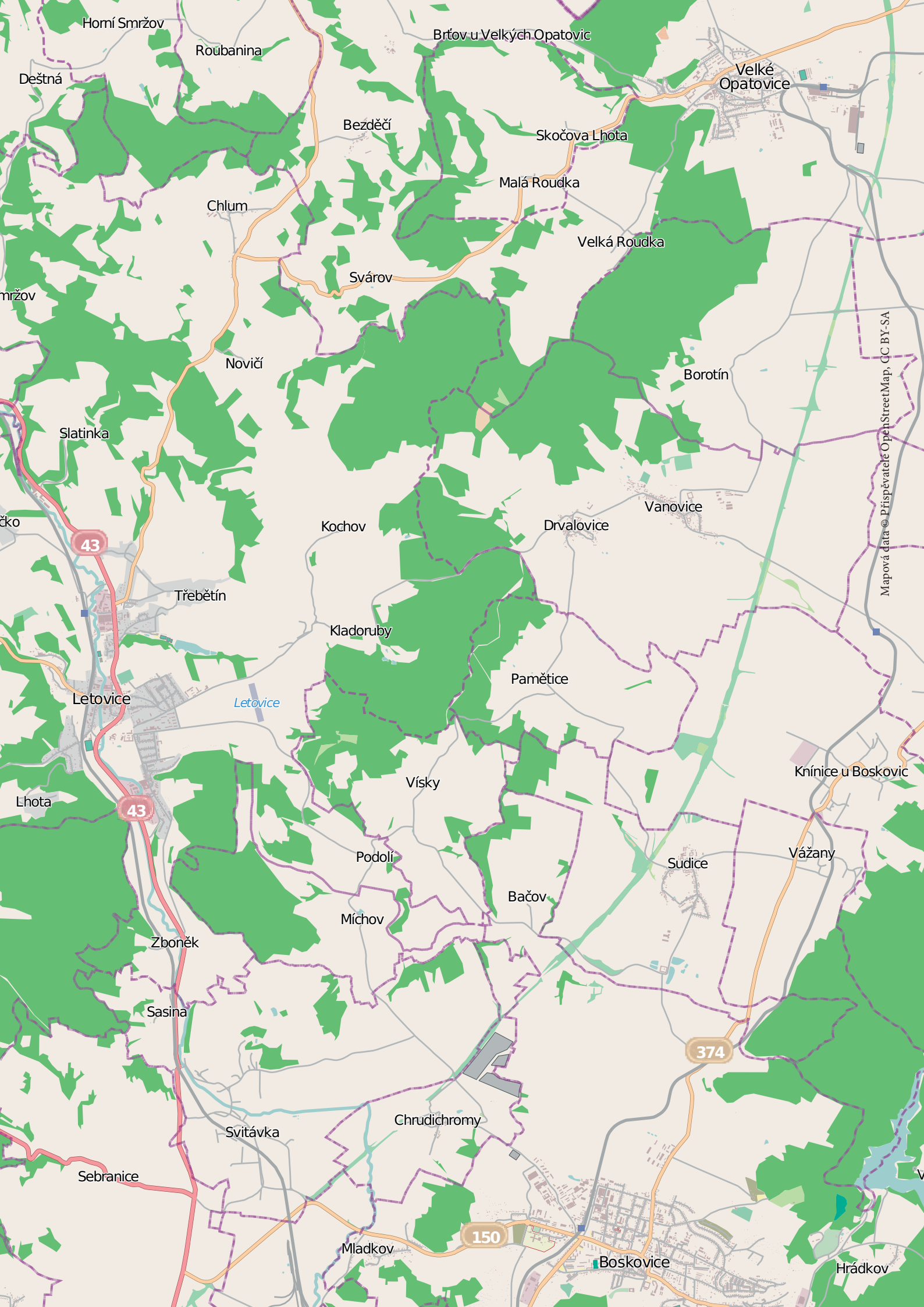
Domov a svět.....	17
Okolí školy.....	17
Okolí domova.....	18
Na vyhlídce.....	18

5. Domov, obec

Poloha obce v krajině	19
Sousední obce	19
Hlavní části obce	21
Uliční síť.....	22
Spojení obce se sousedními obcemi.....	22
Radnice, obecní úřad	23
Zdraví a bezpečnost občanů.....	23
Kultura a sport v obci	24
Výrobní podniky v obci	24
Zemědělství v obci	24
Životní prostředí v obci.....	25
Co víme o minulosti obce.....	26
Pověsti o obci a okolní krajině	27

6. Krajina mého domova

Poznávání okolní krajiny	28
Voda v krajině	28
Co dokáže déšť.....	29
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	29
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	30
Historické památky v krajině	30
Jak se obec a okolí mění	31

Horní Smržov

Roubanina

Brťov u Velkých Opatovic

Velké Opatovice

Deštná

Bezděč

Skočova Lhota

Chludum

Malá Roudka

Velká Roudka

Svárov

Novič

Borotín

Slatinka

Vanovice

Kochov

Drvalovice

43

Třebětín

Kladoruby

Pamětice

Letovice

Letovice

Lhota

43

Vísky

Knínice u Boskovic

Podolí

Sudice

Vážany

Zboněk

Báčov

Míchov

Sasina

Svitávka

Chrudichromy

374

Sebranice

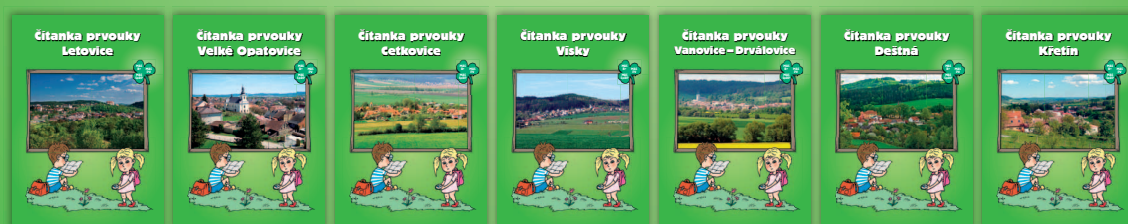
Mladkov

150

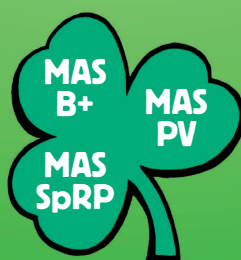
Boskovice

Hrádkov

V rámci projektu byly vytvořeny tyto čítanky prvouky:

Součástí projektu je i Čítanka vlastivědy Boskovicka, Čítanka vlastivědy Poličska, pexeso a kvarteto.

PROJEKT

Venkov – můj domov aneb „Viš, kde žiješ?“

JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ

Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA

v rámci osy IV LEADER, opatření IV. 2.1 Realizace projektů spolupráce

Programu rozvoje venkova ČR

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.